

Rapportage GCBB aan de synode

21 september 2021

Inleiding

Het Generaal College Behandeling Beheerszaken (GCBB) stelt conform ordinantie 11, artikel 25 lid 5 ten behoeve van de generale synode eens per twee jaar een rapportage op aangaande de vermogensrechtelijke ontwikkelingen in de gemeenten.

Hierbij treft u de eerste rapportage aan. Deze wordt u pas nu aangeboden omdat we als GCBB deze rapportage graag kort mondeling toelichten en graag uw vragen willen beantwoorden. Vanwege COVID was dit het afgelopen jaar niet goed mogelijk. Tevens wilden we als GCBB graag twee volledige jaarcycli achter de rug hebben, om goed na te kunnen gaan hoe het door ons college ontwikkelde beleid wordt opgepakt.

We gaan in deze rapportage in op de volgende onderwerpen.

1. De taken van het GCBB en hoe deze zijn opgepakt.
2. De aanpak van de verbetering van het vermogensrechtelijk beheer van gemeenten en diaconieën door het geven van adviezen, richtlijnen en modellen (GR 12 artikel 4 lid 2).
3. Het verder inrichten van het toezicht door de Classicale Colleges Behandeling Beheerszaken (CCBB's).
4. Waar de gemeenten/diaconieën staan inzake hun financieel beheer.

In het vervolg van deze rapportage wordt voor de term vermogensrechtelijk beheer de term financieel beheer en beleid gehanteerd.

---

1 De taken van het GCBB en hoe deze zijn opgepakt

De taken van het GCBB zijn vastgelegd in ordinantie 11.25 en GR 12. Samengevat gaat het om drie taken.

- a. Zorgdragen dat het financieel beheer en beleid van gemeenten en diaconieën voldoet aan minimale eisen, en het zodanig faciliteren van gemeenten en diaconieën dat het niveau van het financieel beheer en beleid zo mogelijk en daar waar nodig verbetert.
- b. Het meer uniform maken van het toezicht door de Classicale Colleges Behandeling Beheerszaken (CCBB's) en het zo mogelijk verbeteren van de kwaliteit van dat toezicht.
- c. Het volgen van de vermogensrechtelijke ontwikkelingen in de gemeenten en daarover rapporteren aan de generale synode.

Als GCBB hebben we deze taken sinds 1 mei 2018 op hoofdlijnen als volgt opgepakt.

We zijn gestart met het uitwerken van beleid gericht op gemeenten en diaconieën. Daar ligt het fundament van een goed financieel beheer en beleid. Idealiter zou het toezicht alleen maar hoeven te constateren dat dit financieel beheer en beleid op orde is. Tevens geldt dat als het fundament niet op orde is, het vrijwel onmogelijk is om middels toezicht tot een goed financieel beheer en beleid te komen. Naar de mening van het GCBB is het beleid inzake gemeenten/diaconieën inmiddels duidelijk en zijn ook de meeste richtlijnen die nodig waren voor dat fundament vastgesteld. Qua beleid zal het GCBB zich vanaf nu vooral richten op de kwaliteit van het toezicht.

Beleidmaken is natuurlijk één, maar de implementatie van het beleid en zorgen dat het beleid ook wordt uitgevoerd is natuurlijk nog een uitdaging. Daar gaan we in deze rapportage uiteraard ook op in.

Beleid gericht op gemeenten en diaconieën

Allereerst heeft het GCBB een visie ontwikkeld op het financieel beheer en beleid van gemeente en diaconie. Kernpunt van deze visie is dat de gemeente/diaconie zelf verantwoordelijk is voor haar financieel beheer en beleid. Er is wel een aantal basisvoorwaarden, onder de uitgangspunten

- plaatselijke verantwoordelijkheid
- onderlinge solidariteit
- maatschappelijke verantwoordelijkheid
- eisen die voortvloeien uit de afspraken in het kader van ANBI.

Bij de plaatselijke verantwoordelijkheid gaat het om het goed kunnen inspelen op ontwikkelingen. Daarbij zijn van belang een goed inzicht in de financiële positie, samen met colleges en kerkenraad beleid kunnen formuleren om op de ontwikkelingen in te spelen, en het adequaat verantwoording afleggen aan de leden.

De onderlinge solidariteit is aan de orde omdat we één kerkgenootschap zijn en we ook als individuele gemeente/diaconie verantwoordelijkheid naar elkaar hebben. Als een gemeente niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moeten we dat als collectief oplossen door bijvoorbeeld de predikant te blijven doorbetalen.

Tevens hebben we als totaal van alle gemeenten en diaconieën een verantwoordelijkheid naar de maatschappij. Als één gemeente over de schreef gaat, worden we daar als collectief door

de maatschappij op aangesproken. We moeten daarom voldoen aan een aantal minimale eisen die maatschappelijk als vanzelfsprekend worden beschouwd.

Ten slotte lopen we, als te veel gemeenten/diaconieën zich niet aan de ANBI-regeling houden, het risico dat alle gemeenten hun ANBI-status verliezen of, nog breder, dat de overheid de aftrek van giften gaat heroverwegen.

We hebben daarom een aantal minimale eisen/wensen geformuleerd voor de gemeente/diaconie.

- De organisatie moet op orde zijn. Het gaat dan om bepaalde functiescheidingen en/of het vierogenprincipe, zodat er sprake is van betrouwbare informatie (negatiever geformuleerd: het voorkomen van fraude).
- Ze moet goede informatie beschikbaar hebben, zodat er een basis is voor goede besluitvorming.
- Ze moet heldere keuzes maken, in samenspraak tussen colleges en kerkenraad.
- In dat kader is ook een goed inzicht in het vermogen van belang.

Deze visie is vastgelegd in het document 'Financieel beheer van de gemeente/diaconie in de Protestantse Kerk'. Op basis hiervan hebben we richtlijnen en modellen opgesteld. Zie daarvoor hoofdstuk 2.

Toezicht door CCBB's

Om goed toezicht te kunnen houden moet eerst de basis op orde zijn. Vandaar dat door het GCBB prioriteit is gegeven aan richtlijnen en modellen voor gemeenten/diaconieën.

We hebben een start gemaakt inzake de visie op het toezicht onder de titel *proactief toezicht*. De kern hiervan is om de gemeente/diaconie te verleiden om zelf na te denken over goed financieel beheer en beleid. De CCBB's willen dat ondersteunen door het verder uitwerken van signaleren en waarschuwen. Tevens willen we richtlijnen/aanwijzingen voor de CCBB's openbaar maken, zodat gemeenten de criteria en processtappen kennen en bij bepaalde aanvragen zelf kunnen nagaan of een aanvraag een kans maakt.

Dit najaar willen we met iedere CCBB in debat om te komen tot een 'visie CCBB 2025'.

In hoofdstuk 3 gaan we verder in op de richtlijnen die er al zijn.

In hoofdstuk 4 stippen we aan waar we staan qua financieel beheer bij gemeenten/diaconieën.

2. De aanpak van de verbetering van het financieel beheer en beleid van gemeenten en diaconieën

Minimale eisen organisatie

Het GCBB heeft in de richtlijn begroting en jaarverslaggeving een formulier Administratieve Organisatie opgenomen, dat door de voorzitter/secretaris van de kerkenraad moet worden ondertekend. Hiermee verklaart de kerkenraad dat zijn organisatie aan onder meer de minimale eisen van functiescheiding voldoet. Ook de controleurs (RA/AA of twee onafhankelijke financieel deskundigen) moeten vaststellen dat aan deze eisen is voldaan.

Goede informatie is basis voor goed financieel beleid

Qua goede informatie is de basis gelegd middels de richtlijn begroting en jaarverslaggeving Protestantse Kerk. De eerste versie van deze richtlijn is vastgesteld in oktober 2018. Middels het Financieel Rapportage en Informatie Systeem (FRIS) moeten de gemeenten/diaconieën de begroting en jaarrekening met ingang van de begroting 2020 en de jaarrekening 2019 verplicht vastleggen in FRIS. Dit systeem is gebouwd om beter en efficiënter toezicht te houden, maar heeft ook voor de gemeenten/diaconieën voordelen. Door het invoeren van cijfers levert FRIS een begroting resp. jaarrekening op. Vooral voor kleinere gemeenten geeft dat de mogelijkheid om een goed opgezette begroting/jaarrekening aan het college en de kerkenraad aan te bieden, zonder helemaal afhankelijk te zijn van de administrateur of penningmeester. Bij overdracht van functies heeft FRIS de informatie over de voorgaande jaren in het gewenste format. Een eventuele opvolger kan daar direct mee verder.

Heldere keuzes maken

Onder het motto 'heldere keuzes maken op basis van relevante informatie' kent FRIS sinds september 2020 een module meerjarenraming. Middels deze meerjarenraming kan de gemeente/diaconie zien wat er gebeurt bij ongewijzigd beleid, en kan ze meer dan één scenario doorrekenen op basis van beleidsinterventies. Op deze wijze kan in het samenspel kerkenraad/colleges een beleidsdiscussie worden gevoerd met daarbij de financiële gevolgen van bepaalde keuzes.

De wijze waarop met de meerjarenraming kan worden omgegaan is vastgelegd in een door het GCBB vastgestelde richtlijn meerjarenraming. Gebruikmaken van het instrument meerjarenraming is niet verplicht, behalve voor gemeenten waarvan het CCBB oordeelt dat deze in de gevarenzone komen. Tevens is gebruik van de meerjarenraming verplicht bij het aanvragen van een solvabiliteitsverklaring bij het CCBB.

Inzicht in het vermogen is ook basis voor financieel beleid

De richtlijn begroting en jaarverslaggeving Protestantse Kerk 2020 schrijft waardering van de vaste activa op basis van actuele waarde voor. In de visie is een hoofdstuk opgenomen inzake het inzicht in het vermogen en het beleid dat een gemeente/diaconie hiervoor zou moeten ontwikkelen. Als vervolg op het rapport 'Werkzaam vermogen' heeft het GCBB in de visie aangegeven hoe een gemeente/diaconie naar de vorming van een continuïteitsreserve kan kijken. Tevens zijn ijkpunten geformuleerd in het kader van het bestedingscriterium volgens ANBI. Deze ANBI-ijkpunten moeten nog verder worden uitgewerkt, maar dat vergt ook overleg/discussie met de Belastingdienst. De hoofdlijn van denken binnen het GCBB is: weet als gemeente, diaconie wat de omvang van je vermogen is. Wat heb je nodig om je kerkelijke activa te financieren? Wat heb je nodig als buffer om de continuïteit te borgen? Wat ligt al vast in bestemmingsfondsen omdat derden daar al een beperkte doelstelling aan hebben gegeven? Wat dan overblijft is het vrij besteedbaar vermogen. Daar moet dan de discussie in de kerkenraad over gaan. Besteden we alleen de opbrengst uit dat vermogen of zetten we een deel van dat vermogen in voor het evangelie of voor de noden van de wereld? Middels de richtlijn begroting en jaarverslaggeving vragen we de gemeente/diaconie om dit beleid in het bestuursverslag uit te leggen. Zo kan aan de leden uitgelegd worden welke beleidskeuzes zijn gemaakt.

Specifieke richtlijn voor gemeenten/diaconieën met een begraafplaats

In de eerste versie van de richtlijn begroting en jaarverslaggeving Protestantse Kerk van 2018 was al aandacht voor het apart verantwoord van de baten, lasten en de vermogenspositie van de

begraafplaats. Gaandeweg bleek dat nog te veel gemeenten/diaconieën met een begraafplaats de risico's onvoldoende in beeld hebben. Dit was aanleiding om een 'werkgroep begraafplaatsen' in het leven te roepen. Deze werkgroep heeft een rapport uitgebracht aan het GCBB. Het GCBB heeft naar aanleiding van het rapport aan de werkgroep gevraagd om een specifieke richtlijn op te stellen. In september 2020 heeft het GCBB de 'richtlijn administratie en financieel overzicht gemeenten/diaconieën met een begraafplaats' vastgesteld. Er zijn bijna 500 gemeenten/diaconieën met een begraafplaats. De inschatting is dat ongeveer 20 procent daarvan zich onvoldoende bewust is van de risico's van het exploiteren van een begraafplaats. Voor hen is een voorstel gemaakt om ze te ondersteunen bij het invoeren van deze richtlijn. Er is een overgangsregeling in opgenomen om ze maximaal twee jaar de tijd te geven om aan de richtlijn te voldoen.

Richtlijn beleggen

Ten slotte hebben we mede op verzoek van veel gemeenten en diaconieën een richtlijn beleggen vastgesteld en een model beleggingsstatuut opgesteld. Doordat de vergoeding op spaarrekeningen steeds lager en zelfs negatief wordt, kijken gemeenten/diaconieën steeds vaker naar beleggen om nog opbrengsten uit vermogen te genereren. Dit geeft potentieel inderdaad meer opbrengsten maar ook meer risico's. Vandaar dat de 'richtlijn beleggen' bepaalde eisen stelt aan een beleggingsstatuut en de CCBB's deze ook gaan beoordelen.

Controle van de jaarrekening

Het enige onderwerp dat in relatie tot beleid voor gemeenten/diaconieën nog onderhanden is, is het onderwerp 'controle van de jaarrekening'. De 'werkgroep controle' van het GCBB hoopt eind dit jaar met een advies te komen.

Samengevat is er wat gemeenten/diaconieën betreft de basis gelegd qua zinvolle, betrouwbare informatie en zijn hun instrumenten aangereikt om hier gebruik van te maken voor het formuleren van nieuw beleid. Het GCBB is zich bewust dat dit niet bij alle gemeenten direct effect heeft, en dat het voor een deel van de gemeenten veel energie kost om aan de richtlijnen te voldoen. Daarom is het goed te beseffen waar we nu staan ten aanzien van de implementatie van de richtlijnen.

Waar staan we nu?

98,5 procent van de gemeenten heeft de begroting en jaarrekening ingediend via FRIS. Dat is twee jaar na de introductie een zeer goed resultaat en prijzenswaardig. Het is tevens een compliment voor de bouwers van dit systeem.

We krijgen ook signalen dat vooral kleinere gemeenten/diaconieën moeite hebben om de verandering mee te maken. Tevens is er weerstand tegen het laten zien van het vermogen op basis van de actuele waarde.

Het GCBB wil hier serieus mee omgaan. We behandelen dat aan de hand van de volgende aandachtsgebieden:

- communicatie
- training/handleidingen/ondersteuningsstructuur
- de tijd nemen om op het gewenste niveau te komen
- nagaan of FRIS voor kleine gemeenten/diaconieën gebruiksvriendelijker kan.

Communicatie

Het GCBB is zich ervan bewust dat de visie achter de richtlijnen in het begin te weinig is uitgelegd. Dit blijkt ook uit de reacties die we hebben gekregen. Men heeft de richtlijnen ervaren als directief: de toezichthouder (CCBB) wil meer weten. Dit terwijl, zoals hiervoor aangegeven, de richtlijn vooral is bedoeld om het financieel beheer van de gemeente/diaconie op een zodanig niveau te brengen dat ze toekomstgericht beleid kan voeren. Middels een themakatern in *woord&weg* en middels het plaatsen van artikelen over onderwerpen waar gemeenten/diaconieën mee worstelen proberen we de communicatie te verbeteren.

Bij de richtlijn begraafplaatsen zagen we de behoefte aan ondersteuning voordat we de richtlijn hebben gepubliceerd. We hebben samen met de VKB gerichte webinars - en hopelijk vanaf dit najaar kleine, fysieke bijeenkomsten - georganiseerd die duidelijk in een behoefte voorzien. Tevens hebben we bij de richtlijn begraafplaatsen duidelijk aangegeven dat we het plaatselijk niveau de tijd geven om de zaken conform de richtlijn te regelen.

Inmiddels hebben we een werkgroep communicatie ingesteld die meer systematisch de communicatie van het GCBB ondersteunt. Door de wisseling van vrijwilligers op plaatselijk niveau blijft aandacht voor goede communicatie over het waarom en de inhoud van de richtlijnen nodig.

Ten slotte noemen we in dit kader de deelname van het GCBB aan de webinars van de VKB inzake de richtlijn verslaggeving 2020, over het vermogen op basis van de actuele waarde.

Trainingen/handleidingen/ondersteuningsstructuur

Met name bij de start van FRIS is goed nagedacht over de introductie van dit systeem en de benodigde ondersteuning. Er is een goede ondersteuningsstructuur maar men weet de ondersteuning nog niet altijd goed te vinden. We gaan nu nadenken over een permanente toelichting op FRIS. De informatie in de trainingen voor kerkrentmeesters is niet afdoende.

De tijd nemen om op het gewenste niveau te komen

In de strategie van het GCBB is duidelijk voorzien dat het een aantal jaren duurt voordat het merendeel van de gemeenten/diaconieën aan de richtlijnen voldoet. Hierbij spelen een paar dilemma's.

Het eerste is dat de richtlijnen zo ontworpen zijn dat ze de gemeenten/diaconieën op een gewenst minimaal niveau brengen. Natuurlijk zitten veel gemeenten al op of zelfs boven dat minimumniveau. Dan is het meer een kwestie van het uniformeren van informatie. De grote uitdaging zit bij de kleinere gemeenten waarbij we soms zien dat vrijwilligers afhaken als ze het financieel beheer op een hoger niveau moeten brengen. Het dilemma is dat dat hogere niveau wel nodig is om toekomstgericht beleid te kunnen voeren. Daarbij is hulp nodig die het GCBB en de CCBB's niet

kunnen bieden. De CCBB's kunnen wel signaleren en waarschuwen. Daarom is het GCBB blij met het toekomstgerichte beleid van de dienstenorganisatie die ook meedenkt bij het uitwerken van dit beleid.

Een ander dilemma is dat niet alle colleges zover zijn dat ze het vermogen op actuele waarde willen laten zien, hier een discussie met de kerkenraad over willen voeren, en het vermogen aan de leden willen laten zien. Het GCBB vindt dat deze discussie wel moet worden gevoerd en ook dat de leden goed geïnformeerd moeten worden. Hulp aan de colleges bij deze ontwikkelingen is op zijn plaats.

In het GCBB is afgesproken dat de CCBB's niet direct zullen eisen dat de richtlijn 100 procent wordt nageleefd. Het eerste jaar zal worden aangegeven op welke punten de jaarrekening nog niet aan de eisen voldoet, met het verzoek om dit in de komende jaarrekening op te lossen.

Nagaan of FRIS voor kleine gemeenten/diaconieën gebruiksvriendelijker kan

Gezien de signalen gaan we nog eens kritisch kijken of we voor de kleinere gemeenten het gebruik van FRIS kunnen vereenvoudigen. Dit kan deels door duidelijker aan te geven wat niet van toepassing is, daar wordt dan het volgende jaar ook niet meer naar gevraagd. Dit vergt wel het goed hanteren van FRIS. Daar zit weer een link naar training/ondersteuning.

---

3. Het verder inrichten van het toezicht door de CCBB's

Mede vanwege het meer uniform maken van het toezicht is een aantal beleidslijnen te onderscheiden.

- a. Middels FRIS is de backoffice van de CCBB's al redelijk gestandaardiseerd. Dat is nog geen uniform werken qua beleid maar wel een belangrijke stap.
- b. CCBB's worden met veel beleidsaspecten geconfronteerd. Ervoor zorgdragen dat op al deze terreinen uniform wordt gewerkt kost tijd. Zoals eerder aangegeven gaan we ook voor de CCBB's een visie uitwerken.
- c. Er zijn onderwerpen waar het GCBB al wel richtlijnen voor heeft vastgesteld, evenals onderwerpen die het GCBB op dit moment onderhanden heeft.

Richtlijn classificatiesysteem voor de beoordeling van begrotingen en jaarrekeningen

Het gaat hier om een richtlijn inzake het indelen van gemeenten en diaconieën in risicoklassen:

- a. geen of laag risico
- b. gematigd risico
- c. hoog risico
- d. zeer hoog risico

In de richtlijn zijn de definities inzake de manier waarop de risicoklasse wordt bepaald duidelijk vastgesteld. FRIS geeft op basis van de definities ook een berekende indeling. Het is echter aan de beoordelaar om de

definitieve klasse te bepalen. Hierbij is de mate waarin de basisinformatie aan alle eisen voldoet van belang. Hier moeten we nog een kwaliteitsslag maken. De indeling hierna is dus een eerste meting, met het voorbehoud dat nog niet alle informatie op orde is. Een belangrijke vraag is natuurlijk: wat doen we met de indeling? De voorlopige denklijn is dat we bij een indeling in a en b geen hoog risico zien, en de CCBB's ervan uitgaan dat deze gemeente/diaconie zelf haar financieel beheer en beleid op orde heeft en houdt. Bij c komt het eerdergenoemde signaleren en waarschuwen aan de orde en gaan de CCBB's de meerjarenraming opvragen om zo de gemeente/diaconie te vragen beter over haar toekomstig beleid na te denken. Op basis van het inzicht dat de meerjarenraming geeft, gaan de CCBB's in overleg met de gemeente/diaconie over mogelijke beleidsinterventies. Bij d is er al snel sprake van verscherpt toezicht door de CCBB's. Hiervoor heeft het GCBB een richtlijn vastgesteld.

Op dit moment is 10 procent van de gemeenten ingedeeld in categorie c of d. Op zo'n 1500 gemeenten gaat het dus om circa 150 gemeenten die extra aandacht behoeven.

Richtlijn verscherpt toezicht

Het GCBB heeft in zijn vergadering van 20 november 2019 de richtlijn verscherpt toezicht (GR 12.3) vastgesteld. In deze richtlijn zijn zowel de criteria als de procedure inzake verscherpt toezicht vastgesteld. Er is een aantal gevallen waarin de CCBB's verscherpt toezicht kan instellen. De belangrijkste is de situatie waarin een gemeente/diaconie insolvent is volgens de definitie van deze richtlijn. Een gemeente/diaconie is insolvent als er sprake is van **structurele** tekorten die op basis van de meerjarenbegroting over **maximaal 5 jaar** tot insolventie leiden. Ze kan dan niet meer aan de verplichtingen voldoen.

Van insolventie is sprake als aan één van de twee volgende voorwaarden is voldaan:

- a. De vrije buffer (de algemene reserve plus herwaarderingsreserve minus de actiefwaarde van de kerkelijke gebouwen en installaties) is nul of negatief. Deze definitie sluit aan bij het huidige classificatiemodel van de CCBB's.
- b. De liquiditeit (liquide middelen plus beleggingen) is nul of negatief. Het moment waarop dit aan de orde is, blijkt uit de meerjarenraming van de betreffende gemeente.

Door voor 5 jaar te kiezen is er nog tijd om zodanige maatregelen te treffen dat de insolventie kan worden opgeheven. Middels de procedurestappen wordt de gemeente/diaconie tijdig gewaarschuwd dat er verscherpt toezicht wordt ingesteld.

Tevens is bij deze richtlijn veel aandacht besteed aan het samenspel tussen het BM van de classis en het CCBB van de classis. We zien in de praktijk dat dit samenspel goed verloopt.

Eén van de maatregelen die bij verscherpt toezicht aan de orde kunnen komen is vermindering van de werktijd van de predikant. Over de criteria en procedure inzake vermindering werktijd predikant heeft het GCBB een advies uitgebracht aan de kleine synode. De kleine synode heeft dit advies in het najaar van 2019 overgenomen.

Op dit moment is er in 2 procent van de gemeenten sprake van verscherpt toezicht.

Signaleren/waarschuwen; ontwikkelen van kengetallen

Mede in het kader van het toewerken naar een meer proactief toezicht is er een project kengetallen gestart. Kengetallen geven een indicatie van de plaatselijke situatie ten opzichte van vergelijkbare gemeenten en diaconieën. Bij significante afwijkingen kan vervolgens geanalyseerd worden waarom de plaatselijke situatie anders is dan elders. Daar kunnen goede plaatselijke redenen voor zijn, maar de analyse kan ook uitwijzen dat er een aanpassing in het beleid nodig is om verbeteringen te realiseren.

In deze eerste fase zijn negen kengetallen ontwikkeld voor gemeenten. Een vertegenwoordiger van de VKB heeft hierbij meegedacht. In een volgende fase is het de bedoeling ook kengetallen voor diaconieën te ontwikkelen. Hierbij zal iemand van de Federatie van Diaconieën meedenken.

De kengetallen voor de gemeenten zijn nu alleen beschikbaar voor de CCBB's, om ze te gebruiken bij het signaleren en waarschuwen. Tevens gebruiken we deze fase om te kijken of de basisinformatie betrouwbaar genoeg is om de kengetallen goed te gebruiken.

In juni 2021 is een notitie 'Gebruik van FRIS voor beleidstoepassingen' aan de orde geweest in de kleine synode, met onder andere de vraag of de kleine synode het ter beschikking stellen van kengetallen aan gemeenten/diaconieën ondersteunt. De kleine synode heeft daar positief op gereageerd, maar er wel een aantal kanttekeningen bij geplaatst en randvoorwaarden gesteld. Het GCBB is het eens met deze kanttekeningen en randvoorwaarden en neemt

deze mee bij de verdere uitwerking. Aan het GCKO is gevraagd of er nog aandachtspunten zijn waar we bij de uitwerking rekening mee moeten houden. Dit is waar we op dit moment staan met de beleidsontwikkeling inzake het toezicht door de CCBB's. Ook bij de CCBB's is de vraag aan de orde waar we nu staan qua implementatie.

Waar staan we nu?

Ook voor de vrijwilligers van de CCBB's zijn er de afgelopen drie jaar, sinds de komst van het GCBB, veel veranderingen geweest. De komst van FRIS, de 'richtlijn begroting en jaarverslaggeving' en recent de 'richtlijn beleggen' betekende een andere manier van werken voor de CCBB-leden en de beoordelaars.

FRIS betekende een omslag van het bekijken van geprinte jaarrekeningen naar het digitaal afwerken van jaarrekeningen. Dat betekende enerzijds een vereenvoudiging van de afwerking, anderzijds het leren werken met de computer. De 'richtlijn verslaggeving' leidde tot een verbetering van de kwaliteit van de aangeleverde jaarrekeningen, maar ook tot meer werk om te kijken of de richtlijn wel voldoende werd nageleefd. Dit is door veel beoordelaars ervaren als extra werk.

In de ronde gesprekken met de CCBB's in het najaar gaan we inventariseren waar de grootste pijnpunten zitten en op basis van deze inventarisatie kijken waar het beleid qua toezicht moet worden aangepast.

---

4. Waar gemeenten/diaconieën staan met hun financieel beheer

In deze eerste rapportage van het GCBB aan de synode is met name beschreven hoe het GCBB, drie jaar sinds de oprichting, zijn beleid heeft ontwikkeld. Het GCBB beschikt in toenemende mate over een totaalbeeld van het financieel beheer en de financiële positie van gemeenten/diaconieën. Dit beeld wordt steeds betrouwbaarder maar we zijn er nog niet.

We denken dat we, als alle jaarrekeningen 2020 zijn verwerkt, een aantal eerste bevindingen van de cijfers met de synode kunnen delen. We zouden graag in overleg met het moderamen van de synode kijken op welke wijze we welke informatie delen. Bij

het rapport 'Werkzaam vermogen' bleek dat getallen die in de openbaarheid komen heel snel een eigen leven gaan leiden.

Onze visie is dat we als kerk transparant moeten zijn over onze financiën, maar ook een duidelijk verhaal moeten hebben waarom de financiën zijn zoals ze zijn. Vandaar ons voorstel om daarover met het moderamen in gesprek te gaan en ernaar te streven dat we in de synodevergadering in het voorjaar 2022 met meer informatie komen.

namens het GCBB

Wim Oosterom, voorzitter

